

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden lausunto valtakunnallisen terveydensuojelun valvontasuunnitelman luonnoksesta 4.7.2024. Alla oleva teksti on kopioitu Webropol kyselylomakkeelle, jolla lausunto oli jätettävä.

Luku 1 toimintaympäristö:

Valvontaohjelmassa ei ole tuotu riittävästi esille uusia terveysuhkia ja niihin varautumista. Keskeisimpiä uhkia on luonnoksessa mainittu, mutta näin kirjoitettuna valtakunnallinen valvontasuunnitelma ei tue terveydensuojelun resurssin kohdistamista kunnissa toimintaympäristön riskien huomioimiseen. Myös tähän toimintaan tulisi osoittaa resursseja.

kohdassa 2.1 on kirjoitettu: *"Valvontasuunnitelmaan kirjataan säännöllisen valvonnan tarkastuksen tavoite ja sisältö vähintään valvontakohdetyypeittäin..."* Oivatarkastusten asiakokonaisuuksia on kuvattu useammassa asiakirjassa ja tarkastusohjeessa. Lisäksi ne ovat nähtävillä Ruokaviraston verkkosivuilla. Myös terveydensuojelun valvontaohjeistoa ollaan ilmeisesti päivittämässä. Ei ole tarkoituksenmukaisena paisuttaa yksiköiden valvontasuunnitelmia kohdetyyppi- tai jopa kohdekohtaisilla tarkastussisältökuvauksilla.

Kohdassa 2.2 todetaan: *"Valvontasuunnitelmassa tulisi kuvata valvontayksikön käyttämä riskinarviointiprosessi ja miten se etenee ilmoituskäsittelystä kohteen valvontaan."* Kohtaa tulisi tarkentaa niin, että riskiarviointiprosessi voidaan kuvata vaihtoehtoisesti esimerkiksi laatuohjeessa, johon kunnan valvontasuunnitelmassa viitataan.

Kohdassa 2.2 majoittumiseen tarkoitetusta huoneistosta: Monissa valvontayksiköissä näitä kohteita on runsaasti, esim. majoitukseen tarvittavia mökkejä. Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä on Valviran ohjeistuksen mukaisesti osoitettu resurssia näiden kohteiden selvittämiseen. Työ on haasteellista, ilmoitusvelvollisuus ei ole kohteiden tiedossa ja kohteiden haltijoiden selvittäminen on hankalaa, usein jopa mahdotonta. Mikäli majoituskohteet eivät tule säännöllisen valvonnan kohteiksi, niiltä ei tulisi myöskään edellyttää ilmoitusvelvollisuutta. Terveystoiminnan resurssia ei ole tarkoituksenmukaista ohjata selvitystyöhön. Lomamökeissä on kuitenkin usein oma talousvesikaivo, jonka vettä terveydensuojeluviranomaisen tulee valvoa säännöllisen näytteenoton avulla. On todennäköistä, että mikäli kohteet eivät muuten ole valvonnassa, ei myöskään talousveden valvonta ja näytteenotto toteudu asianmukaisesti. Samalla tulee huomioida, että niissä valvontayksiköissä, joiden alueella on jo valvonnan piirissä runsaasti lomamökkejä, aiheuttaa niiden poistaminen säännöllisestä valvonnasta myös valvontatuottojen vähenemisen. Kun huomioidaan kuntien haastava taloustilanne, tulojen pienentyessä valvontaresurssin säilyttämistä ennallaan on vaikea perustella.

Kohdassa 2.3 toiseksi viimeinen kappale laboratoriotutkimusten ilmoittamisesta virka-ajan ulkopuolella: Terveystoimintaviranomaisella ei virallisesti ole päivitysvelvollisuutta, eikä siten ole olemassa mitään yhteistä menettelytapaa virka-ajan ulkopuoliseen toimintaan. Tulosten ilmoittaminen häiriötilanteessa ohjeistetaan laboratoriolle aina tapauskohtaisesti, eikä sitä siten voida yleispätevästi kuvata valvontasuunnitelmassa.

Luku 3: Esitetyistä painopisteistä voisi yleisesti todeta, että niissä ei ole mitään sellaista, mitä valvontayksiköissä ei jo nyt toteutettaisi.

Kohta 3.2: Osaamisen osalta valtakunnalliseen suunnitelmaan tulisi nostaa esille uudet osaamistarpeet, mm. ilmastomuutoksen vaikutukset ja pandemiatilanteet, joiden osalta tulisi hankkia osaamista. Tätä tulisi edellyttää myös valvontaa tukevilta keskusviranomaisilta. Osaamisen vahvistaminen sisäilma-asioissa on vanha asia, siihen on panostettu sekä valtakunnallisesti että yksiköissä jo useita vuosia.

Hyvä asia on, että osaamisen lisäämisessä tuodaan esille myös omaehtoinen tiedon hankinta, mm. uutiskirjeiden seuraaminen.

Kohta 3.3: Luonnoksessa edellytetään osallistumista häiriötilanneharjoitukseen vuosittain. Tämä on vaikeaa toteuttaa kunnissa, sillä se edellyttäisi yksikköä itseään järjestämään harjoituksia. Tarkoituksenmukaisempaa olisi edellyttää valvontayksiköiltä vuosittaista harjoittelua valmiuden ylläpitämiseksi, joka voi olla esim. osallistumista häiriötilanneharjoitukseen, häiriötilannekoulutukseen tai lisäämällä muulla tavalla toimintavarmuutta häiriötilanteissa. Esimerkkinä Päijät-Hämeen ympäristöterveydessä vuosittain koko henkilöstölle järjestettävä varautumisen kehittämisspäivä. Tämän vaatimuksen pitäisi olla lakialojen yhteisessä valvontasuunnitelmassa. Harjoittelu voi vuosittain keskittyä johonkin pienempään osa-alueeseen eikä voida edellyttää, että kaikkia lakialoja harjoitellaan joka vuosi.

Luku 4: Valvontaohjelmakauden arvioinnin osalta tulisi kuvata selkeämmin kriteeristöä, mihin arviointi pohjautuu, miten esimerkiksi valvonnan vaikuttavuutta tullaan arvioimaan.